

Александар Стојановић

Чачак – Србија

Међународни центар за православне студије, Ниш – Србија

e-mail: megalo.servos@gmail.com

ЛИЦЕ И/ИЛИ ЛИЧНОСТ: ДА ЛИ ЈЕ СРПСКО „БОГОСЛОВЉЕ ЛИЧНОСТИ“ ВЕЋ ДЕЦЕНИЈАМА НА ПОГРЕШНОМ ПУТУ?

Апстракт: Овај чланак има за циљ да покаже да у нашем богословљу не постоји тачна диференцијација између термина лице и личност као што у савременом грчком богословљу постоји јасна разлика између термина *πρόσωπο* и *προσωπικότητα*. Са друге стране, термин *ипостас* се не користи у Грчкој на начин на који га употребљава наше персонално богословље. Акцент је и на чињеници да је старогрчки појам *πρόσωπον* имао односни, међулични карактер још пре употребе у древним позоришним трагедијама. У чланку се говори и о разликама у тумачењу појма *πρόσωπον* у савременој грчкој теологији, као и о употреби појмова *πρόσωπον*, *ὑπόστασις* и *οὐσία* (лице, ипостас и суштина) у 214. посланици Светог Василија Великог, упућеној војводи Теренцију.

Кључне речи: лице, личност, ипостас, суштина, персоне, индивидуа, персонално богословље.

Увод

Када је реч о персоналном богословљу, веома интересантна чињеница је да данашњи грчки теолози најчешће не употребљавају реч *ὑπόστασις* на начин на који су то објаснили Кападокијски оци, али и Митрополит пергамски Јован Зизиулас. И данас, било да се ради о научном, медијском или разговорном дискурсу, може се посведочити да се реч *ипостас* не користи у значењу у коме се она среће већ неких тридесетак година у нашем (српском) богословљу. Наиме, не мало српских богослова изједначава нашу реч *личност* са старогрчком речју *ὑπόστασις*. У Грчкој данас, реч *ὑπόστασις* се готово увек употребљава да означи постојање, суштину, природу, подлогу, основу или постојаност¹. Наравно, то никако не умањује значај доприноса Кападокијских отаца који су термин *πρόσωπον* (лице) везали за појам *биће*, а ни Митрополита пергамског који нас је подсетио на ту веома важну чињеницу.

Етимологија речи *πρόσωπον*, *προσωπικότητα*, као и српске речи *лице*

Старогрчка реч *πρόσωπον* се на српски језик најтачније преводи као *лице* и означава предњи део главе. Српска реч *лице*² води корен од старословенске речи *ликъ*.

1 Ово важи за безмало све данашње грчке речнике. Занимљиво је да се чак и у познатом Лидел-Скотовом речнику не наводи да реч *ὑπόστασις* може да се односи на појам личности. Види Liddel-Scott⁷ 1883, 1638–1639.

2 Стара српска реч *лице* се употребљавала још у Мирослављевом јеванђељу, што значи да је у употреби већ више од 850 година. Види Родић-Јовановић 1986, 72 (71б: Мт 11, 10); 91 (93а: Мт 18,

То није појам који упућује на грчку реч *χορός*, што значи хор, збор, друштво,³ већ појам који се везује за глаголе личити, наликовати итд. У суштини, старословенска реч *лик* више се везује за старогрчке појмове *εἶδος* и *ὄμοιομα*, па чак и *ὄμοιωσις*, него за реч *πρόσωπον*. Међутим, реч *πρόσωπον* има другачије етимолошко значење од наше речи *лице*. Састављена је од префикса *πρός-*, што значи „према, ка“ и речи *ὄψ* (у ген. *ὄψος*), што значи изглед, око, вид. Реч *ὄψ* се поистовећује са древном индијском речи **h3okw*, што значи гледам, видим.⁴ Затим, чини се да је множина *πρόσωπα* настала од израза *πρός ὄψα* (према очима, према изгледу), спајањем речи.⁵ Дакле, етимолошки гледано, реч *πρόσωπον* у свом корену значи: стајати испред или наспрам неког лица; бити присутан испред некога; постојати испред неког ко такође постоји, и стајати наспрам нечијег погледа. Ова сложена радња је увек односна, она претпоставља оног другог наспрам, или испред кога стојимо, битишемо. Такође, ова радња укључује и субјекат који постоји, који битише, који гледа, али и објекат на који се гледа. Или да кажемо једноставније: тај неко други мора имати лице као што га и ја имам, али и одређене особености свог идентитета, своју *личност* – дакле, оно што Грци зову *προσωπικότης*, или у данашњем облику *προσωπικότητα*.

Пре него што наставимо анализу грчке речи *πρόσωπον*, мора се нагласити и то да српска реч *лице*, пошто потиче од словенске речи *лик*, такође поседује односни карактер. Иако нема исто етимолошко значење као грчка реч *πρόσωπον*, и она упућује на однос између два бића, од којих једно личи на друго (од глагола личити, наликовати). У хришћанском контексту, ова реч добија најдубље значење, пошто се везује, како је горе речено, за грчку реч *ὄμοιωσις*. Наиме, човек је створен по слици и прилици, тј. лику и подобљу Божијем (*κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὄμοιωσιν*). Будући да је тако, српска реч *лице* поседује најдубље хришћанско, библијско и богословско значење када се ради о сличности између човека као лица и Тројединог Бога као Прволика.

Враћајући се на тему овог чланка, да поновимо да бити *πρόσωπον*, значи бити биће које стоји наспрам другог бића, које сапостоји са мном. Овде субјекат гледања излази из себе и прелази на објекат гледања, представљајући и приказујући себе другоме. Такође, ова реч подразумева и тражење одговора у оном другом кога гледамо.

С друге стране, реч *πρόσωπον* никако не можемо изједначити са речју *ἄτομον*⁶. То су антоними, пошто реч *ἄτομον* потиче од негације глагола *τέμνω*, што значи сећи, делити, распарчавати. Дакле, *α-τέμνω* упућује на нешто што се више не може делити. И у енглеском језику реч *in-dividual* упућује на онога ко је „издељен“, и то толико да више нема могућности за било какву поделу или цепање. Зато је реч *индивидуа* (латинског порекла) потпуно различита од речи *πρόσωπον* – док ова прва раздваја, дели и отуђује, дотле ова друга спаја и везује. Штавише, чини се да је реч *индивидуа* везана за појам старогрчког пакла, тј. Ада, који је за старе Јелине био место непостојања. Ад је подземни свет у коме нема могућности гледања. *Ἅδης* или *Ἄ-ἵδης* упућује на место где нема погледа ни лица, где не постоји могућност да се види неко други, лицем к лицу, нити да се буде оно што реч *πρόσωπον* значи. Ад је опкољен реком *Λήθη*, што значи заборав, која одваја место егзистенцијалне смрти од овога света. Смрт је, дакле, по старим Јелинима, осуда на самог себе.

10); 148 (157а: Лк 7, 27); 206 (228а: Јн 11, 44) итд.

3 Петковић 1935, 108.

4 Papiros 2006.

5 Исто. Ово објашњење налазимо и у познатом Бабињотисовом етимолошком речнику. Види Babinjotis 2010, 1181.

6 Реч *τὸ ἄτομον* (данас *ἄτομο*) значи атом или особа. Нас интересује ово друго значење.

И старозаветни писци, монотеисти, сматрали су пакао (или Шеол) местом заборава. Јевреји, верни Јахвеу, схватили су Шеол пре Христовог васкрсења на следећи начин: у 87. псалму (Емана Израилџа),⁷ каже се: „Еда ли ће у таму бити позната чудеса Твоја, и правда Твоја у земљи заборављеној?“ (Пс 87, 13). Или у Књизи Проповедника (9, 10): „[...] нема рада, ни размишљања, ни знања, ни мудрости у аду (Шеолу, прим. А. С.) у који идеш“.

Интересантно је и то да се на грчком *истина* каже ἀλήθεια, а то је негација речи λήθη, која значи *заборав*: ἀ-λήθη-α. Чини се да је Христос као Истина, као Не-заборав, и дошао у Шеол да васкрсне оне који су заборављени и заробљени у сенци смрти. Чак и данас, молимо се за упокојене, да их се Господ сети и помене, будући да се у Његовом сећању и помињању и састоји Живот Вечни.

Што се тиче речи προσωπικότητα (или у катаревуси: προσωπικότης⁸), не можемо је сврстати у древне јелинске речи. Она се не налази ни у једном речнику старогрчког језика и убраја се у неологизме.⁹ У Бабињотисовом *Етимолошком речнику* налазимо да се она не помиње у писаним споменицима пре 1848. године. Она је, у ствари, позајмица из француског језика¹⁰ и превод је француске речи *personnalité*.¹¹ Пошто се значење ове речи директно везује за развој европске науке XIX века, а посебно секуларне психологије, слободно је можемо сматрати панданом наше речи *личност*.¹²

Разлике у тумачењу речи πρόσωπον у савременој грчкој теологији

Казаћемо нешто и о различитом тумачењу речи πρόσωπον код грчког теолога Јована Манусакиса¹³ и Митрополита пергамског Јована Зизиуласа. Гледиште Митрополита пергамског нам је свима познато. Он се у свом чланку „Од маске до личности: Богословље Светих отаца о појму личности“¹⁴ усредредио на, историјски гледано, позније, али не и једино значење речи πρόσωπον, које се поистовећује са каснијом речју προσωπεῖον. Προσωπεῖον означава маску, образину или личину коју су користили глумци у позоришту.¹⁵ Проблем је у томе што Митрополит пергамски није

7 У Даничићевом преводу Књиге псалама на српски језик ово је 88. псалм.

8 Ова реч значи: 1. збир физичких, духовних, психичких и друштвених катактеристика једног лица; збир појединачних елемената које разликују и карактеришу једно лице; 2. особине једне особе, које је чине посебном, динамичном, независном; 3. особина човека да буде нешто посебно, да поседује особене карактеристике које га одвајају од сличних људи; 4. човек, лице (углавном са неком карактеристиком). 5. позната или јавна особа. Види Babinjotis²2002, 1500.

9 Појам *неологизам* има више значења, међутим, овде га користимо у значењу: нова реч направљена по узору на стране језике.

10 Ова реч је настала од средњовековног придева προσωπικ(ός), спајањем са наставком -ότης, ради описивања апстрактних појмова.

11 Babinjotis 2010, 1181; Babinjotis²2002, 1500. Исто тумачење налазимо и у речнику Института новојелинских студија Аристотеловог универзитета у Солуну, види Triandafilidis⁴2003, 1151.

12 У недостатку адекватних речника српског језика, посебно оних етимолошких, да приметимо да и хрватска терминологија бележи да „Riječ *ličnost* ili *osobnost* потјече од латинске ријечи *persona*“, види Fulgosi 1997, 2.

13 Manoussakis 2002, 95–107. Јован је било мирско име данашњег архимандрита Пантелејмона Манусакиса, ванредног професора на колеџу Часног Крста у Вустеру (Масачусетс, САД).

14 Ziziulas 1977, 286–323; Зизиулас 1985, 17–40.

15 У познатом Бабињотисовом етимолошком речнику јасно се види да је поистовећење речи πρόσωπον са маском или улогом у позоришту почело негде од класичног раздобља старе Грчке, а посебно у периоду јелинизма. Маске су употребљавали глумци у позоришту, али и вође и учесници дионисијских свечаности и баханалија. Са друге стране, речи προσωπεῖον и προσωπίδα,

приказао етимолошко значење ове речи, које никако не може да се занемари. Са друге стране, Манусакис је опширно говорио о етимологији, дајући јој онтолошко значење, наглашавајући да се реч *πρόσωπον* везује за глагол „бити“, а никако за глагол „имати“. За њега, ако се каже да неко „има“ *πρόσωπον*, тј. лице, онда се сâм термин деградира и значи да неко има *маску*, а не лице. Манусакис у фуснотама помиње Митрополита пергамског у сасвим позитивном контексту, али ипак прилично различито од њега тумачи реч *πρόσωπον* – и то, мора се признати, на дубљи начин.

Иако су текстови ових богослова вредни, ни један од њих не говори о значењу речи *πρόσωπον* у Библији – дакле, у преводу Седамдесеторице и у новозаветним списима. Мора се признати да је то ипак недопустиво. Чињеница је да није довољно само навести какво је значење имала ова реч код многобожачких Јелина, јер су рани богослови Цркве управо расли и теолошки се развијали уз Библију, и то често од најранијег узраста.¹⁶ Након што смо спровели истраживање, постало је јасно да у канонским књигама Светог Писма проблематични израз *πρόσωπεῖον*, који означава маску, уопште не постоји, па чак ни у дефтероканонским списима. Помиње се само једном у 4 Мак. 15, 15.¹⁷ У том одељку се говори да је мајка Макавеја посматрала изгореле делове тела својих синова, и то коже са њихових глава и брада, како висе као *маске*. Са друге стране, реч *πρόσωπον*, у различитим падежима, помиње се 1378 пута у ширем канону Библије. Ова реч увек означава *лице*, тако да Кападокијци, као прави библијски богослови, засигурно нису имали никакве недоумице око тога да реч *ὀλόστασις* повежу са речју *πρόσωπον*. Дакле, повезивање речи *πρόσωπον* и *πρόσωπεῖον*, тј. лица и личине (маске) потпуно је непознато у Септуагинти, као и у новозаветним списима.

Појмови *πρόσωπον*, *ὀλόστασις* и *οὐσία* у 214. посланици Светог Василија Великог војводи Теренцију

Као веома важан пример разумевања и употребе речи *ὀλόστασις* и *οὐσία* издвајамо 214. посланицу Св. Василија Великог,¹⁸ упућену војводи Теренцију. Може се слободно рећи да је ова посланица кључна за разумевање начина на који је Св. Василије Велики протумачио значење речи *ὀλόστασις*, али и *πρόσωπον* и *οὐσία*. Дакле, у овој посланици он говори о аријанској схизми, о нападу на Мелентија Антиохијског, о проблему Савелијеве јереси и, напokon, решава сваку недоумицу око значења речи *πρόσωπον*, *ὀλόστασις* и *οὐσία*. У трећем делу ове посланице, Св. Василије каже да, за разлику од Савелија, они који чувају истинску догму разликују Лица у Богу.¹⁹ Такође, објашњавајући Савелијеву заблуду, он је рекао да је Савелије потенцирао да Бог има само једну ипостас, а да је она описана у Светом Писму у виду три различита лица, сходно томе како је изискивала икономијска потреба спасења. Када је Св. Василије дошао до објашњења треће „улоге“ једне ипостаси у Богу, до Духа Светог, употребио је реч *πρόσωπεῖον*, која означава маску, као и глагол *ὑποδύω*, који означава глуму у

које означавају маску или личину, датирају из периода јелинизма, не раније. Опширније, види Babinjotis 2010, 1181.

¹⁶ То се управо односи на Св. Василија Великог.

¹⁷ Ова књига се не води ни као апокрифна, већ спада у *ἀντιλεγόμενα βιβλία* (књиге о којима постоје противречна мишљења).

¹⁸ Василије Велики PG 32: 785–789.

¹⁹ Исто, 788С.

позоришту.²⁰ Међутим, одмах затим, написао је Теренцију да он (Св. Василије) и њему слични исповедају три савршена Лица у Богу (τρία δὲ Πρόσωπα τέλεια)²¹, а притом је за лице јасно користио реч πρόσωπον. У четвртом делу ове посланице, посведочио је да се речи οὐδία и ὑπόστασις односе једна према другој као: *нешто што је заједничко* у односу на *нешто што је особено*. Свако од нас, каже он, будући да постоји, узима удела у суштини, али поседује и својства да јесте оно што јесте.²² Такође, додао је да је само по себи апсурдно говорити о томе да Лица немају своју Ипостас,²³ већ да треба исповедати да свако Лице (Πρόσωπον) у Богу, и Отац и Син и Дух Свети, поседује савршену и комплетну Ипостас.²⁴ Дакле, у овом тексту реч ὑπόστασις означава **постојање**²⁵, које је у директној вези са речју πρόσωπον, тј. лице. Ово је јасан доказ огромне разлике у схватању једног изврсног библијског и предањског богослова, као што је Св. Василије Велики, и једног очигледно небиблијског и непредањског „богослова“, тј. јеретика Савелија, који је ове појмове разумео управо на пагански, јелинистички начин.

Браћајући се на тему овог чланка, јасно је да реч προσωλικότητα није светоотачки појам нити је до дан-данас прихваћена у грчком богословљу на начин на који је реч *личност* прихваћена у српском богословљу. Крајње је битно нагласити да реч προσωλικότητα не поседује светоотачко и светопредањско онтолошко језгро које у себи носи реч πρόσωπον. То је последица чињенице што реч προσωλικότητα води порекло од француске речи personnalité, чији је корен латинска реч *persona*, а познато је да латинска реч *persona* нема онтолошко језгро које има светоотачки појам πρόσωπον. Дакле, српска и грчка реч су истог корена, али је потпуни парадокс да се различито користе. У разговору са грчким професорима догматике лако се може сазнати да у Тријадологији нема места за термин προσωλικότητα.

После свега реченог, поставља се круцијално питање: Како се, онда, код нас у Тријадологији може користити реч *личност*, када она води исто порекло као и грчка реч προσωλικότητα?!

Прилог нашој тврдњи је и промена наслова атинске докторске дисертације преподобног Јустина Поповића у поновљеном издању из 1992. године, које је актуелно и данас. Наиме, уместо наслова оригинала из 1926. године „Τὸ πρόβλημα τῆς προσωλικότητος καὶ τῆς γνώσεως κατὰ τὸν ἅγιον Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον“, текст наслова је промењен у „Τὸ πρόβλημα τοῦ προσώπου καὶ τῆς γνώσεως κατὰ τὸν ἅγιο Μακάριο τὸν Αἰγύπτιο“.²⁶ Дакле, грчко богословље не меша један светоотачки појам са савременим појмом секуларне психологије и позитивистичке науке, иако су језички слични.

20 Василије Велики PG 32: 788D.

21 Исто, 789A.

22 Исто, 789A.

23 Исто, 789B: „Εἰ μὲν οὖν ἀνυπόστατα λέγουσι τὰ πρόσωπα, αὐτόθεν ἔχει ὁ λόγος τὴν ἀτοπίαν“.

24 Исто, 789B.

25 Реч ὑπόστασις је настала од префикса ὑπό- (што значи под) и корена στάσις (став, стајање...). Српска реч *постојање* (по[д]стајање) као да је директни и буквални превод речи ὑπόστασις. Зато се слободно може рећи да је ова српска реч у доста јаснијој вези са грчком речи ὑπόστασις, него са речју ὑπαρξις (од глагола ὑπάρχω).

26 Преподобном Јустину Фелијском се засигурно не може замерити ако није на прави начин разликовао ова два термина. Велико је питање колико је разлика између термина πρόσωπον и προσωλικότης уопште била јасна у његово време. Он није остао дуго у Атини, тако да није ни имао могућност да се дубоко и темељно бави грчким језиком, иако га је касније прилично добро познавао. Нека евентуална замерка пре би требала да падне на његовог ментора, или на онога ко му је лектурисао докторску дисертацију, мада, опет понављамо, разлика између та два појма вероватно још није била јасно издиференцирана.

Закључак

После свега изнетог, намеће се закључак да присталице тзв. персоналне теологије код нас нису ускладили српску терминологију са библијском, свето предањском и светоотачком терминологијом, која се у грчком богословљу одржала све до данас. Пример Св. Василија Великог нам говори на који начин треба посматрати однос између појмова *лице – ипостас – природа (суштина)*. Дакле, *личност* (*προσωπικότητα*) је појам који код јелинских отаца никада није постојао, а у Грчкој се појавио тек почетком или средином деветнаестог века.

Што се тиче наше речи *личност* и грчке речи *προσωπικότητα* јасно је да су то изворно термини секуларне психологије. Ова наука их везује за човека, кога анализира најчешће или увек на нехришћански начин и негира постојање његове душе. Дакле, термини *личност* и *προσωπικότητα* везују се за створеност, а не за Апсолутног, Беспочетног и Нествореног Тројичног Бога. Они који инсистирају да реч *личност* може да се употребљава у Тријадологији, деградирају Лица Свете Тројице посматрајући их унутар законитости психологије, која је још увек секуларистичка наука. Лица Свете Тројице су изнад сваке створености и не подлежу ни законитостима ни анализи било какве људске науке. Па чак и чињеница да је Син Божији, Господ Исус Христос примио људско тело и душу, не одводи у закључак да Га у потпуности можемо анализирати достигнућима модерне психологије, јер је Он ипак једно од Апсолутних и Свесавршених Лица Свете Тројице.

Такође, остаје питање зашто је у српском преводу чланка „Од маске до личности“ толико избегавано да се грчка реч *πρόσωπον* преведе српском речју *лице*, када је Митрополит пергамски без икаквог устезања, попут Св. Василија, користио овај израз? Веома је упечатљиво и то што је Митрополит пергамски у горепоменутом чланку користио свуда реч *πρόσωπον*, а само на почетку, и то два пута, употребио израз *προσωπικότητα*, и то између наводника. Ово недвосмислено сведочи да је прву реч користио као светоотачки појам, као грчком језику природан израз, док је друга за њега несумњиво туђица (тј. неологизам). У српском издању поменутог чланка митрополита Зизиуласа реч *πρόσωπον* је превођена најчешће као *личност*, а само понекад као *лице*, или *лице личности*. Такође, неадекватан је и превод речи *προσωπικότητα* за који је изабран непостојећи термин „личносност“, плеоназам сам по себи. Не треба заборавити да српска реч *лице* никада није била суштински везана за појам *маске* у позоришту, а посебно не са религијске стране, као што је то био случај са речју *πρόσωπον* у јелинизму. Такође, реч *лице* се никако не може поистоветити са латинском речју *persona*. Као што је показано, реч *лице* може имати најдубљи хришћански карактер, те је у том смислу веома битно њено разумевање и коришћење, пре свега, у богословским текстовима, тим пре што од начина њеног разумевања и коришћења зависи и смисао богословског текста, као и рецепција старогрчке и новогрчке литературе у српској теологији, философији и филологији.

На крају, чини се да је некритичко увођење речи *личност* у наше богословље створило велико замешатељство, тако да је велико питање да ли ћемо икада доћи до тачке да термилошко разјашњење овог појма доведе и до његове свакодневне правилне употребе.

Литература

Bible Works 10, Software for Biblical Exegesis & Research:
<https://www.bibleworks.com/>

Babinjotis (2010): Μπαμπινιώτη, Γεωργίου: *Ετυμολογικό λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (Ιστορία των λέξεων, Με σχόλια και ένθετους πίνακες)*. Αθήνα: Κέντρο λεξιολογίας Ε.Π.Ε.

Babinjotis (²2002): Μπαμπινιώτη, Γεωργίου: *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο λεξιολογίας Ε.Π.Ε.

Fulgosi, Ante (⁶1997): *Psihologija ličnosti: teorije i istraživanja*. Zagreb: Školska knjiga.

Liddel-Scott (⁷1883): Liddel, Henry George and Scott, Robert, *Greek-English Lexicon*. New York: Harper&Brothers.

Manoussakis, John (2002): „From Exodus to Eschaton: On the God Who May Be“, *Modern Theology*, 18.1, Oxford UK and Malden USA: Blackwell Publishers Ltd, 95–107.

Papiros (2006): *Μέγα λεξικό της ελληνικής γλώσσας (DVD), (αρχαίας – μεσαιωνικής – νέας, ερμηνευτικό – ετυμολογικό – συνονύμων – παραγωγών – συνθέτων)*. Αθήνα: Πάπυρος.

Петковић, Сава (1935): *Речник црквенословенског језика*. Сремски Карловци: Српска манастирска штампарија.

Ρορονιό (1992): Πόποβιτς, Ίουστίνος: *Όδός θεγνωσίας*. Αθήνα: Έκδόσεις Γρηγόρη.

Ρορονιό (1926): Πόποβιτς, Ίουστίνος: *Τò πρόβλημα τής προσωπικότητας και τής γνώσεως κατά τὸν ἅγ. Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον*. Αθήνησι: Τύποις „Φοίνικος“.

Родић, Никола – Јовановић, Гордана (1986): *Μυροславѣво јеванђеље (Критичко издање)*. Уредник: Димитрије Богдановић. Београд: САНУ.

Triandafilidis (⁴2003): *Λεξικό της κοινής νεοελληνικής*, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο νεοελληνικών σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη.

Велики, Василије PG 32: 214. *посланица, Војводи Теренцију (Επιστολή ΣΙΔ', Τερεντίω κόμητι)*, Patrologia Graeca 32, 785–789.

Zizioulas (1977): Ζηζιούλα, Ίωάννου Δ.: Από τὸ προσωπεῖον εἰς τὸ πρόσωπον: Ἡ συμβολὴ τῆς πατερικῆς θεολογίας εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ προσώπου, *Χαριστήρια εἰς τιμὴν τοῦ Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνου Μελίτωνος*. Θεσσαλονίκη: Πατριαρχικὸ Ίδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, 286–323.

Зизјулас, Јован (1985): „Од маске до личности: Богословље Светих Отаца о појму личности“, превео еп. Амфилохије Радовић, *Богословље*, 24/1–2, 17–40.

Aleksandar Stojanović

PERSON(HOOD) AND/OR PERSONALITY: HAS SERBIAN PERSONAL THEOLOGY BEEN ON THE WRONG WAY FOR DECADES?

This article aims to show that in Serbian theology there is no accurate differentiation between the term *person(hood)* and *personality* as in the contemporary Greek theology there is a clear distinction between the term πρόσωπο and προσωπικότητα. On the other hand, the term *hypostasis* is not used in Greece the way it is used by Serbian personal theology. Emphasis is also placed on the fact that the ancient Greek term πρόσωπον had had a related, interpersonal character even before it was used in ancient theatrical tragedies. The article also discusses the differences in the interpretation of the notion πρόσωπον in the contemporary Greek theology, and the use of notions πρόσωπον, ὑπόστασις and οὐσία (person, hypostasis and essence) in the 214th Epistle of St. Basil the Great, addressed to Count Terentius.